

Тақриз

ба автореферати диссертатсияи Абдусаломзода Абдуқодир Махмадулло дар мавзӯи «Сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити тағйирёбии низоми муносибатҳои байналхалқӣ» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзоди илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 5.6.4. Проблемаҳои сиёсии муносибатҳои байналмилалӣ, инкишофи глобалӣ ва минтақавӣ

Таҳқиқоти Абдусаломзода А.М. ба таҳлили сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар заминаи тағйирёбии низоми ҷаҳонии муносибатҳои байналхалқӣ бахшида шудааст. Таҳқиқоти мазкур дорои сохтори мукамал мебошад. Мубрамии мавзӯ бебаҳс аст. Дар шароити муосир аз нав танзим кардани тартиботи ҷаҳонӣ, афзоиши низоъҳои минтақавӣ ва афзоиши таъсири субъектҳои ғайридавлатӣ, омӯзиши стратегияҳои давлатҳои муосир, аз ҷумла стратегияи сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон, махсусан муҳим аст. Муаллиф мушкилоти дар боло номбаргардидаро ба таври возеҳ баён карда, ҳадаф ва вазифаҳои таҳқиқотро муайян карда, асоси методологии корро асоснок намудааст.

Яке аз паҳлуҳои мусбати таҳқиқот дар он ифода меёбад, ки муаллиф кӯшиш намудааст дар доираи тағйироти васеътари ҷаҳонӣ мавқеи сиёсати хориҷии Тоҷикистонро нишон диҳад. Дар он таъкид шудааст, ки пас аз ғурупошии низоми дуқутба ва пайдоиши ҷаҳони бисёрқутба, кишвар бо мушкилоти мустаҳкам намудани мавқеи худ дар арсаи байналмилалӣ рӯ ба рӯ шуд. Муаллиф бо боварӣ нишон медиҳад, ки Тоҷикистон бо захираҳои мавҷуда, мавқеи мусоиди ҷуғрофӣ бояд тавозуни манфиатҳои қудратҳои бузург - Русия, Чин, Иёлоти Муттаҳидаи Амрико ва ҳамзамон кишварҳои Осиёи Марказиро ба инобат гирад. Таъкиди махсус ба афзалияти таъмини амният, ки аз сабаби наздикии он ба Афғонистон ва таҳдиди терроризми байналмилалӣ аст, дода мешавад.

Дар автореферат ба таҳлили таҳаввулоти сиёсати хориҷии ҷумҳурий аз барқароршавии пас аз низоъ то кӯшиши дипломатияи бисёрсамта диққати

махсус дода мешавад. Муаллиф марҳилаҳои асосӣ, аз ҷумла давраи ҷанги шаҳрвандӣ ва даҳсолаи баъдӣ, ки бо ҷустуҷӯи иттифоқчиён ва ҳамгирӣ ба сохторҳои минтақавӣ (СААД, СҲШ, ИДМ) тавсиф мешуд, муайян мекунад. Қобили зикр аст, ки тезисе дар бораи он аст, ки Тоҷикистон маҷбур аст дар муҳити рақобатноки байни бозингарони беруна фаъолият кунад, ки ин аз элитаи кишвар дараҷаи баланди устувории сиёсӣ ва прагматизмро талаб мекунад. Муаллиф дуруст қайд мекунад, ки сиёсати бисёрсамта як низомии оддӣ сиёсӣ нест, балки стратегияи пурмазмун барои гуногунрангсозии сиёсати хориҷӣ мебошад.

Бахше, ки ба масъалаҳои об ва энергетика бахшида шудааст, махсусан қобили таваҷҷӯҳ аст. Бо назардошти афзоиши норасоии об дар Осиёи Марказӣ ва нақши Тоҷикистон ҳамчун таъминкунандаи оби тоза, ин масъала дар баҳсҳои сиёсати хориҷии кишвар ҷойгоҳи асосӣ пайдо мекунад. Муаллиф эҳтимолияти низоъ бо кишварҳои ҳамсояро, ки Душанберо водор мекунад, ки бо дипломатияи нозук сарукор кунад, дуруст қайд кардааст. Ҳамчунин таҳлили муносибатҳои Тоҷикистон бо кишварҳои исломӣ ва талошҳои он барои таблиғи фарҳанг ва забони миллии худ дар хориҷа ҳамчун абзорҳои неруи нарм қобили таҳсин аст.

Забон ва услуби автореферат ба меъёрҳои илмӣ мувофиқат мекунад. Нуктаҳои асосии барои дифоъ пешниҳодшуда ба таври возеҳ таҳия шудаанд, гарчанде ки на ҳамеша наоваронаанд - як қатор тезисҳо (масалан, дар бораи афзалияти амният) аллакай дар адабиёти илмӣ хуб муқаррар шудаанд. Бо вучуди ин, мантиқи умумии кор мувофиқ аст ва сохтори автореферат (муқаддима, бобҳо, хулоса) хуб мутавозин аст.

Дар хулоса, бояд қайд кард, ки автореферати пешниҳодшуда мавзӯи муҳим ва мураккабро равшан мекунад. Муаллиф дониши амиқи маводи воқеӣ, маҳорати методологӣ ва қобилияти таҳлил кардани далелҳоро нишон медиҳад. Сарфи назар аз эродҳои зикршуда, рисола, аз рӯи автореферат, як асари пурраи илмӣ мебошад, ки ҳам арзиши назариявӣ ва ҳам амалӣ дорад.

Ҳамин тариқ, таҳқиқоти Абдусаломзода Абдуқодир Маҳмадулло дар мавзуи «Сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити тағйирёбии низоми муносибатҳои байналхалқӣ» бо дарназардошти муқаррароти Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон анҷом дода шуда, барои муҳаққиқони ҷавон хеле аҳамиятнок буда, хулосаҳо ва тавсияҳои амалии он дар ҳалли масъалаҳои ҷойдошта хеле муфид мебошад. Методҳои илмӣ истифодагардида, адабиёти омӯхташуда, натиҷаҳои таҳқиқот ва сохтори он ба ихтисоси интихобнамуда мувофиқат менамоянд. Инчунин гуфтан мумкин аст, ки таҳқиқоти мазкур дар сатҳи илмӣ омода гардида, ба яке аз масъалаҳои муҳимтарини замони муосир, ки дурнамои рушди мамлакатро ифода менамояд, бахшида шудааст. Саҳми муаллиф дар омӯзиши мавзуи интихобгардида баръало эҳсос мегардад. Хулосаҳо, натиҷаҳои таҳқиқот, тавсияҳои амалӣ ва наشرҳои ҷопнамудаи муаллиф шаҳодат аз он медиҳанд, ки таҳқиқоти мазкур мустақилона анҷом дода шудааст. Дар маҷмӯъ, гуфтан мумкин аст, ки таҳқиқоти мазкур кори илмӣ анҷомёфта ба шумор рафта, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯи ихтисоси 5.6.4. Проблемаҳои сиёсии муносибатҳои байналмилалӣ, инкишофи глобалӣ ва минтақавӣ мебошад.

Тақриздиханда:

**Доктори илмҳои сиёсӣ, профессори
кафедраи муносибатҳои байналмилалӣ
ва дипломатияи ДСРТ**

Саидов Ҳ.

Суроғи муқарриз:

734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
ш. Душанбе, куч. М. Турсунзода, 30
Тел. : (+992) 221-35-50
E-mail: <https://rtsu.tj>

Имзои профессор Ҳ. Саидов-ро
тасдиқ менамоям:

Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои
махсуси ДСРТ

« 04 » 05 2026 сол.

Исмаилова М.Н.